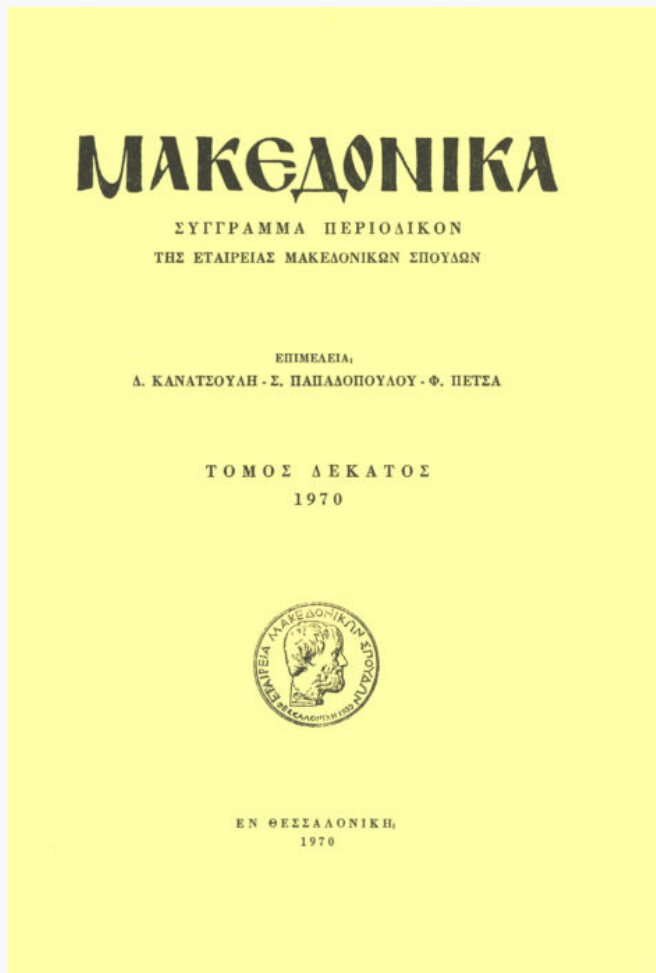


## Μακεδονικά

Τόμ. 10, Αρ. 1 (1970)



### Ανέκδοτον εγκώμιον εις τον Όσιο Δαβίδ

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.769](https://doi.org/10.12681/makedonika.769)

Copyright © 2014, Βασ. Λαούρδας



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

### Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (2015). Ανέκδοτον εγκώμιον εις τον Όσιο Δαβίδ. *Μακεδονικά*, 10(1), 243–256.  
<https://doi.org/10.12681/makedonika.769>

## ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΣΙΟΝ ΔΑΒΙΔ

Τὴν ἀνάγκην νέας ἐκδόσεως τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Δαβίδ ἐπὶ τῇ βάσει ὅλης τῆς χειρογράφου παραδόσεως καὶ τῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτὴν ἐπανεξετάσεως τῶν μὲ τὸ θέμα αὐτὸ σχετιζομένων ζητημάτων ἐπεσήμαναν ἤδη ὁ Raymond J. Loenertz<sup>1</sup> καὶ ὁ Paul Lemerle εἰς δύο σχεδὸν ταυτοχρόνως δημοσιευθείσας μελέτας των<sup>2</sup>. Ὁ βίος τοῦ ὁσίου Δαβίδ εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστός ἀπὸ τὴν παλαιάν ἔκδοσιν τοῦ V. Rose<sup>3</sup>, γενομένην ἐξ ἀτελοῦς χειρογράφου μὴ σωζομένου πλέον<sup>4</sup>, εἰς τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου ὁ ἐκδότης ἐπέφερε διαφόρους ἀδικαιολογήτους διορθώσεις.

Ἀσχολούμενος μὲ τὴν νέαν αὐτὴν ἔκδοσιν καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐξ αὐτῆς δημιουργομένων ζητημάτων, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ ἀρχίσω μὲ τὴν προκαταρκτικὴν δημοσίευσιν ἀνεκδότου ἐγκωμίου εἰς τὸν ὄσιον Δαβίδ ὑπὸ ἀγνώστου συγγραφέως, τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου διεσώθη εἰς δύο κώδικας τῆς μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐγκωμίου αὐτοῦ εἶχεν ἤδη ἐπισημάνει ὁ Loenertz<sup>5</sup>. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου ἐνταῦθα ἐπισυνάπτω μερικὰς παρατηρήσεις, προτιθέμενος νὰ ἐπανέλθω εὐρύτερον κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ βίου ἐπὶ τῇ βάσει ὅλης τῆς σωζομένης χειρογράφου παραδόσεως. Ἐκ τῶν δύο κωδίκων τῆς μονῆς Διονυσίου, οἱ ὅποιοι διασώζουσι τὸ κείμενον τοῦ ἐγκωμίου, ὁ μὲν εἰς (52, ἐνταῦθα Β) εἶναι τοῦ δεκάτου τρίτου, ὁ δὲ ἄλλος (145, ἐνταῦθα Α) τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος<sup>6</sup>. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν, ἐκ περγαμηνῆς, περιέχει 18 βίους καὶ ἐγκώμα ἀγίων καὶ μαρτύρων κατ' ἐπιλογὴν, ὁ δὲ δεύτερος, ἐκ χάρτου, περιέχει 45 ὁμοίως βίους καὶ ἐγ-

1. Saint David de Thessalonique. Sa vie, son cult, ses reliques, ses images, «Revue des études byzantines», τ. II (1953), σ. 205-223.

2. Invasions et migrations dans les Balkans, «Revue Historique», τ. 211 (1954), σ. 269, σημ. 1.

3. Leben des heiligen David von Thessalonike, Berlin 1887.

4. Πρόκειται περὶ τοῦ κώδικος Berolimiensis Graecus 57, ὁ ὁποῖος, ὡς μὲ ἐπληροφόρησεν διὰ τῆς ἀπὸ 13. 2. 1970 ἐπιστολῆς τοῦ ὁ κ. J. Irmscher, «Gehört zu den infolge der Verlagerung während des letzten Krieges verlorengegangenen Handschriften».

5. Ἐ.ἀ., σ. 213, ἐκ τοῦ Α. Ehrhard, Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche von den Anfängen bis zum Ende des 16. Jahrhunderts (Leipzig, 1937-1943) III, σ. 48 σημ. 1 καὶ 55.

6. Περιγραφή εἰς S p y r. P. L a m b r o s, Catalogue of the Greek Manuscripts on Mount Athos I (1895), σ. 322-323 διὰ τὸν κώδικα 52 καὶ 344 διὰ τὸν κώδικα 145.

κώμια ἀγίων καὶ μαρτύρων κατ' ἐπιλογὴν, ἔχει γραφῆ δὲ ὑπὸ τριῶν χειρῶν, ἐξ ὧν ἡ δευτέρα, ἡ τοῦ Ἰγνατίου, κατέγραψε τὰ τελευταῖα 15, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁσίου Δαβίδ.

Ὁ κώδιξ Β περιέχει ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα καὶ τινες μικρὰς παραλείψεις, ἀποδεικνύουσας ὅτι ὁ Α ἐγράφη ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλου προτύπου. Εἰς τὴν ἐνταῦθα ἔκδοσιν ὡς βάσις ἐτέθη ὁ κώδιξ Α, εἰς δὲ τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα καταχωροῦνται αἱ διάφοροι γραφαὶ τοῦ Β, παραλειπομένων ὁμῶς τῶν ὀρθογραφικῶν σφαλμάτων του.

Ἐγκώμιον εἰς τὸν ὄσιον πατέρα ἡμῶν Δαβίδ, τὸν ἐν Θεσσαλονίκη.

1. Δαβίδ δὲ ὁ ὀσιώτατος, τοῦτο γάρ ὄνομα τῷ εἰς ὑπόθεσιν προκειμένῳ τῷ λόγῳ, οἷά τις τῶν ἄλλων κλῆρος ἐξαίρετος ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ἐν Θεσ-  
 B250ν σαλονίκη καὶ γενόμενος καὶ ἐξαισίοις διηγωνισμένος τῆς ἀσκητικῆς | πα-  
 λαίστρας ἄθλοις τε καὶ ἰδρωσίν, οὐρανὸν μὲν τοῦ πνεύματος, ταύτην δὲ τῶν  
 5 τιμίῳν αὐτοῦ λειψάνων μέχρι καὶ τῆμερον οἰκητήριον εὔρατο. Πρέπον δ' ἂν  
 A353ν εἶη μικρὸν τὸν λόγον ἀναγαγεῖν | ὡς ἐν κεφαλαίῳ, ὡς ἂν εὐσύνοπτά τε τοῦ  
 κατ' αὐτὸν χρόνου καὶ ἡ ὑπερφυῆς αὐτοῦ πολιτεία τοῖς ἀκρωμένοις γενή-  
 σεται.

2. Χρόνος ἦν τῆς τοῦ ὁσίου μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων συμβιωτεύ-  
 10 σεως καθ' ὃν τὰ τῆς χριστιανῶν ρωμαϊκῆς ἀρχῆς σκῆπτρα νεύματι θείῳ  
 Ἰουστινιανὸς ἐνεχειρίζετο· καθ' ὃν δὴ χρόνον ὁ ὄσιος πολλὴν ἐμφαίνων  
 ἐν ἑαυτῷ καὶ πρὸ τῆς ἀσκητικῆς ἀγωνίας καὶ τελειότητος τὴν περιουσίαν  
 τῆς ἀρετῆς, ἦθος τε ἅπαν ἐκόσμηι δι' εὐταξίας, λόγον τε πάντα ρυθμίζων  
 15 ταῖς συμμετρίαις, ἦθει τε καὶ λόγῳ τῆς ἀρετῆς ἐργάτης ἀξιόπιστος ἐγνωρί-  
 ζετο. Εἶχε μὲν γὰρ τῶν πρὸ αὐτοῦ πολλοὺς καὶ ἄλλους παραδεικνύοντας,  
 ὡς θέμις, τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐνθεσετέρας ζωῆς καὶ ὡς αὐτὴν ἰκανῶς παρα-  
 θήγοντας, πολλῶν δὲ μᾶλλον τὸν συνώνυμον αὐτῷ καὶ ὁμότροπον. Προσῆν  
 γὰρ αὐτῷ κατ' ἐκείνον τὸ τῆς πραότητος ἀγαθὸν τοσοῦτον, ὡς ἐξὸν εἰκάζειν  
 ἐκείνον ἐν τούτῳ κατοπτριζόμενον ἢ ἐν ἐκείνῳ τοῦτον ἐντυποῦσθαι καὶ ἀκρι-  
 B251 βῶς | διαγράφεσθαι, ὥστ' εἰ καὶ τινες καὶ περὶ αὐτοῦ τὸν θεὸν οἰθηθεῖεν εἰ-  
 πεῖν, ὡς εὔρον ἄρα τοῦτον τὸν νέον Δαβίδ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, οὐκ  
 ἐκτοπὸν τι φαῖεν ἄν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀρμόδιον. Ὅρα γάρ, εἰ μὴ κατ' ἐκείνον  
 καὶ οὗτος ἠνδρίσατο καὶ ἀσπονδὸν τὴν κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν ἐπεδει-  
 ξατο μάχην, ὡς ἐκεῖνος κατὰ τοὺς ὄρατούς. Σκόπει δὲ μετὰ τὴν συμβολὴν

Titulus in B: βίος ἐν ἐπιτόμῳ ἦτοι ἐγκώμιον εἰς τὸν ὄσιον πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν Θεσσαλο-  
 νίκη 2 τῷ supra lineam B 5 εὔρετο B 9 ἐμβιωτεύσεως B 17 πρὸς ἦν B 18  
 ἐξὼν B

τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀνά κράτος αὐτοῦ μὲν νίκην, τῶν δὲ πολεμίων ἦταν, 25  
εἴ τι μεθήσειν αὐτῷ δόξαιτο τῶν βελτίστων, ὡς ἐνδέον ἐκείνου καθοτιοῦν |  
ἐναποφανθῆναι, εἰ μὴ καὶ κρεῖττον εἰπεῖν ἐβελῆσαι γενέσθαι καὶ πολλῷ τῷ A354  
τάχει καὶ τοῦτον παραδραμεῖν ἀγωνίσασθαι.

3. Δεχέσθω τοιγαροῦν ὁ ἀμφισβητῶν τὰς ἀποδείξεις, ἐκάστῳ τῶν κατὰ τά- 5  
ξιν συντιθεμένων τῷ λόγῳ τὴν διάνοιαν ἐνιεις καὶ δι' ἑαυτοῦ συλλογιζόμενος  
τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ ἀνασχόμενος τὸν ἁγιασμόν τοῦ σώματος προέσθαι  
καὶ τὴν γαμικὴν ἀνταλλάξασθαι συγγνώμην ἐκείνου, τὸ πρόριστον ἐπαγό-  
μενος τῆς παρθενίας καλὸν καὶ ὅπως ἂν αὐτὸ σῶον καὶ ἄφθορον διατηρη-  
θεῖ διανοοῦμένός τε καὶ περὶ πολλοῦ προμηθοῦμενος, τῇ μονῇ προσφοιτᾷ 10  
τῶν ἁγίων μαρτύρων | Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου. Πολλὰ γὰρ εὐαγῆ σε- B251v  
μενεία καθάπερ ἰατρεία ἀλλαχόθεν ἄλλα καὶ πανταχόθι τῆς Θεσσαλονίκης  
διείληφεν εἰς ἀνάληψιν ἐπιγόμενος τοῦ μοναδικοῦ τε καὶ ἀσκητικοῦ ἐπαγ-  
γέλματος. Ἄμφιέννυται τοῖνυν πολλῷ μὲν πρότερον ὅλη τῇ ψυχῇ τὴν χάριν  
τοῦ πνεύματος, τηνικαῦτα δὲ τέως τὴν ἀγγελικὴν τε καὶ ἀσκητικὴν ἀμπε- 15  
χόνην. Ἐπεὶ δὲ καθόπλιστο καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀνέδην  
ἀντεπαρετάξαστο, συγγενῆ καὶ οἰκείαν διὰ τῆς ὀλιγοσιτίας ἢ μᾶλλον ἀσαρ-  
κίας εἰπεῖν τὴν συμπλοκὴν ἐκάστοτε παρεσκεύαζε τοῦ πολέμου τοῖς ἀσάρ-  
κοις τε καὶ ἀναίμοσιν ἀσάρκως τε καὶ ἀναίμως εὐμεθόδως τὴν ὑπαντήσιν  
περικοῦμενος. Εἰ γὰρ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν οὐ μόνον, κατὰ τὸν θειότατον 20  
Παῦλον, ἀσαρκοὶ τε καὶ ἄναιμοι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τι ῥητόν τῆς ἐκτὸς ποιή-  
σεως ἐπὶ λέξεως ἐχούσης, "οὐ γὰρ σίτον ἔδουσιν, οὐ πίνουσιν αἶθωπα οἶνον  
τοῦνεκ' ἀναίμονές | εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται," πάντως ὁ μὴ οἰκείως αὐ- A354v  
τοῖς συμπλεκόμενος ἀλλ' εἴτε ἐναντίως ἢ ἀλλοτριῶς, οὐκ ἂν ποτε εὐχερῶς  
ἢ ῥαδίως δυνηθεῖ | περιγενέσθαι αὐτῶν, πολὺ γὰρ ἔστιν εἰπεῖν ἐκνικῆσαι B252  
τούτους, διὰ τῆς κατασαρκώσεως ἀνηνύτοις ἐπιχειρῶν. Ἐνθεν τοι τῇ νηστείᾳ  
συνεξέγγυ ἀγρυπνίαν, εἰδὼς ἀλληλόχρεων οὖσαν θατέραν τῇ ἐτέρᾳ καὶ κοινῇ  
λυσιτελοῦσαν τὴν παρ' ἑκατέρας ὠφέλειαν. ὃ τε γὰρ νηστεύων δεῖται τοῦ  
ἀγρυπνεῖν οὐ μόνον εἰς τὸ διακαρτερεῖν ἐν προσευχῇ καὶ δεήσει, ἀλλὰ καὶ  
αὐτῷ τῷ νηστεύειν ἐγκαρτερεῖν· ὕλη γὰρ ὕπνου τροφή καὶ εἰ τοῦτο δῆλον, 30  
ὡς τὸ ἀγρυπνεῖν ἀναγκαιῶς ἔπεται τῷ νηστεύειν, τοῦ τε ἀγρυπνεῖν ἀναγ-  
καϊοτέρως τὸ νηστεύειν ἠγήσεται διὸ καὶ ἐπίσης κατηγορούμενον εἰκότως  
καὶ ἀντιστρέφει ὑπεξαίρουμένων τῶν ἐκ περιστάσεως· ὁ γὰρ νηστεύων καὶ  
ἀγρυπνεῖ καὶ ὁ ἀγρυπνῶν νηστεύει· τοῦτο κατὰ τὸ ποιητικόν τε καὶ ὕλικόν  
αἴτιον, κατὰ δὲ τελικὴν αἰτιολογίαν οὕτως διὰ τὸ νηστεύειν τὸ ἀγρυπνεῖν 35

22-23 Ilias E, 341-342.

1 κράτως B 2 δόξετο B 10 πολλῶν B 12 τὴν Θεσσαλονικέων B 17 ἢ μάλ-  
λον ἀσαρκίας· ἦτοι ἀσαρκίαν B 19 εὐμέθοδον B 25 περιγενέσθαι· καταγωνίσασθαι  
B πολὺ - αὐτοῦς om. A 26 τοι om. B 27 καὶ ἀγρυπνίαν B 29 αὐτὸ codd. 34 τό· τὸν B

καὶ διὰ τὸ ἀγρυπνεῖν τὸ νηστεύειν· ἀλλ' ἵνα μὴ περιττολογεῖν τοῖς ἀπειροκά-  
λοις δόξωμεν τὰ τοιοῦτα διευκρινούντες, ἐπανιτέον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν.

4. Ἐπειδὴ τοίνυν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ἀνδρικῶς ἔστη καὶ ἀφόρητος  
ἐπνευσε κατ' αὐτῆς τῷ λογιστικῷ καταστήσας ταῦτη καὶ τὸν θυμὸν ἀκο-  
B252v λούθως συνεξεκέντησεν ὄλον ἑαυτὸν ἀδούλωτον τῷ κρείττονι καὶ ἡγε-  
μονικῷ ἀποκαταστήσας καὶ εὐχρηστον εἰς δουλείαν τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς  
μέρος σωφρόνως τῷ λογιστικῷ καθυποταξάμενος· καὶ ἵνα μὴ μακρότερον  
τὸν λόγον ποιῶμεν ἀναλεγόμενοι κατ' εἶδος τὰς ἐν πολλοῖς ἐκμελετημέ-  
A355 νας | ἀρετάς, οἷον ἐγκράτειαν, χαμευνίαν, πάννυχον στάσιν καὶ ψαλμῳδίαν,  
10 διακονίαν, φιλαδελφίαν, ἀκτησίαν, ἀμνησικακίαν, ἀπροσπάθειαν, ταπει-  
νώσιν, ἀγάπην ἀνυπόκριτον, ἄς οὕτως πάσας εἰς ἄκρον ἀπηκριβώσατο, ὡς  
οὐδεμίαν ἀπλῶς ἕτερος, οὕτω δὴ καθ' ἑκάστην τὸ εὐδόκιμον ἐπεδειξάτο,  
ὡς οὐδ' ἐν πάσαις οἱ πλείους· ὁμοῦ ταύτας ἐάσαντες ὡς ἐκ περιουσίας προ-  
σοῦσας αὐτῷ, πρὸς ἐν αὐτοῦ πάλαισμα καὶ ἄθλον τῷ λόγῳ τρεψώμεθα.

5. Τὸ σεμνεῖον ἐν ᾧπερ ἀσκητικῶς διήθλει ὁ ὄσιος θέσιν μὲν ἔλαχε  
τὴν ἀνωτέραν καὶ ἀρκτηκώτεραν τῆς πόλεως γειτονοῦν ἐτέρῳ σεμνεῖῳ προ-  
σηγορίαν φέροντι τὸ Ἄπρόϊτον. Τοῦ κατ' αὐτὸν οὖν κοινοβίου τοῦ καθη-  
γουμένου τὸν βίον μεταλλάξαντος καὶ πρὸς τὴν ἀγείρω μεταθεμένου ζωὴν  
βιάζεται τὴν τῶν ἀδελφῶν ἐπιστασίαν ὁ ὄσιος, καίτοι γε μὴ βουλόμενος,  
B253 ἀναδέξασθαι, καὶ ἐπεὶ | περ ἄξιος ἦν ἔργου εἶχετο καὶ τῶν λογικῶν Χριστοῦ  
θρεμμάτων ἔργῳ καὶ λόγῳ ποιμὴν ἀπαράγραφος καὶ ἀληθέστατος ἀπεδεί-  
κνυτο. Ὡς οὖν τὰ ὄσον ἀνθρωπίνῃ δυνάμει κατορθωθῆναι λόγον ἔχοντα,  
πάντα κατὰ νοῦν αὐτῷ ἐκβεβηκότα καὶ προκεχωρηκότα καὶ μηδαμῶς ἐν-  
δεόντα καθοτιοῦν ἑωρακῶς, πράγματος ἀπόπειραν ἐπινοεῖται παγχάλεπον  
25 καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπον, ἅμα μὲν καὶ τὸν ἀσκητικὸν αὐτοῦ τόνον ἀκμαϊότερον  
ἐντεῦθεν ἀπογυμνάζων, ἅμα δὲ καὶ τινος θείας ἢ ἀγγελικῆς ὄπτασίας ἀξιο-  
θῆναι καθιμερόμενος εἰς τινῶν ἐνδοιαζομένων παρ' ἑαυτῷ σαφεστέραν καὶ  
ἀναμφήριστον δῆλωσιν.

6. Ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οὖν εὐαγεστάτῃ μονῇ τῶν ρηθέντων ἀθλοφόρων  
A355v Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου δύο κατὰ διέχειαν ἑκατέρωθεν ἀμοτέρους εὐ-  
30 κτήρια ᾠκοδόμητο· μεταξύ δὴτα τούτων δένδρον ἴσατο τὸ οἰκείως καὶ  
προσεχῶς κατὰ τὸ ἴδιον εἶδος ἀμυγδαλῆ προσαγορευόμενον. Ἐν τούτῳ τῷ  
δένδρῳ προὔθετο τῶν ὑπ' αὐτὸν ἠγνοηκότων ἀπάντων τὸν ἐκείνου σκοπὸν,

10 ἀμνησι ταπεινώσιν omm. ἀπροσπάθειαν B 11 οὕτος A 14 σὺν τῷ λόγῳ B  
18 τὸν βίον μεταταξαμένου καὶ πρὸς τὸν ἐκεῖθεν μεταθεμένου B 22 ὡς οὖν — 24  
ἑωρακῶς: ὡς οὖν ἦδει τὰ ὄσον ἐφικτὸν ἀνθρωπίνῃ δυνάμει κατορθωθῆναι λόγον ἔ-  
χοντα πάντα κατὰ νοῦν αὐτῷ βεβηκότα τε καὶ προχωρήσαντα καὶ μηδαμῶς ἐνδεόντα κα-  
θοτιοῦν B 27 καθιμερόμενος: τοιουτοτρόπως καταμερόμενος B παρ' om. B 29  
γούν B 33 δένδρων B

ἀνελεῖν καὶ τριετίαν ὄλην διακαρτερῆσαι ψύχει καὶ θάλπει καὶ τῇ μήτε  
 πεπηγυῖα στάσει, μήτε καθέδρα διηνεκῶς | μαχησόμενος καὶ μὴ πρότερον B253v  
 κατελθεῖν ἐκείθεν, εἰ τι καὶ γένοιτο πείθων ἑαυτὸν πρὶν ἢ τὸν τριετῆ χρό-  
 νον περαιωθῆναι. Ἄμελει τοι καὶ ἀνέρχεται καὶ τὸν ὑπερφυᾶ τοῦτον καὶ  
 τοῖς πολλοῖς ἄπιστον ἐξανύσας ἄθλον, ἐφάμιλλον τὸ θαῦμα τῇ καρτερίᾳ 5  
 παρέσχετο τοῖς μετέπειτα. Οἷας δὲ καὶ ἀμέτρου δυσκρασίας ὁ τόπος μετέ-  
 χει καθ' ἣν ἔλαχε θέσιν, θέρους μὲν ἐκφλογούμενος, χειμῶνος δὲ λίαν ὑπερ-  
 ψυχούμενος ἀπὸ τε τῆς περιφερείας τῶν ὀρέων καὶ τῆς ὑπτιώσεως τῶν πε-  
 δίων, ταῖς βίαις τῶν ἀνέμων διαδονόμενος καὶ ἐκτεινασόμενος, εἰδείεν  
 δ' ἂν οἱ πείρα κατειληφότες καὶ ἅμα τῷ λόγῳ τοὺς ἀγνώτας πείθοντες ἐπὶ 10  
 πλεον αἰρῆσθαι τὸ θαῦμα κατεπειγέσθωσαν. Πῶς οὖν, φησί, ἀντισχεῖν ἐπὶ το-  
 σοῦτον ἠδυνήθη πρὸς τοιαῦτα δεινὰ καὶ οὐκ ἀντισχεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπερ-  
 σχεῖν οἷός τε γέγονεν, ὅποτε καὶ πρὸς μίαν ἡμέραν ἢ ὥραν ὁ ἐνὶ γε τῶν ἐναν-  
 τίων περιπεσῶν ἢ κρούους ἢ θάλψεως ἢ δυσηνεμίας ἢ νηνεμίας οἰκτιστον  
 ἀπηνέγκατο μόνον; ὅτι χάριτι θεῖα τὴν ἐκείνου | προαίρεσιν ἀμειβομένη A356  
 καὶ οὐ κατὰ λόγον φυσικῆς ἀκολουθίας τὸ τοιοῦτον ἐγίγνετο. Καὶ θέα μοι  
 τὸν Μωυσεῖν, | τὸν Ἥλιαν καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς ἅπαντας μείζονα δυνηθέν- B254  
 τας ὡς μεγάλα προηρημένους· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων ὀρᾶται φησί τὰ τοιαῦτα,  
 οὐδ' ἐπὶ τῶν πλείστων ἢ ἐπὶ πολὺ τελούμενα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄπιστα δο-  
 κεῖ τοῖς πολλοῖς· οὐκ ἐπὶ πάντων μὲν, οὐδ' ἐπὶ τῶν πλείστων· ὅτι οὐδὲ τὸ 20  
 μεγάλα πονεῖν προηρεῖσθαι τῶν πάντων ἢ τῶν πλείονων· εἰ δὲ καὶ διὰ τοῦτο  
 ἄπιστα, πάντα σοι λοιπὸν οἰχίσηται τὰ θαυμαστά καὶ ὑπερφυῆ δράματά τε  
 καὶ διηγῆματα καὶ ὡς μηδαμῶς σοι καθυπήκοντα· διὰ τοῦτο καὶ σιωπᾶσθαι  
 ἢ ἀπιστεῖν τυχὸν καὶ ἄξια. Πλὴν ἀλλὰ σιωπητέον τὰ παρὰ τῶν τοιούτων.

7. Ἄρα δὲ τὸν τοσοῦτον καὶ τηλικούτον ἀγῶνα καὶ ἄθλον ἀμισθὶ καὶ 25  
 δίχα τινὸς ἐπάθλου κατὰ τὸ προσεχῶς ὀφειλόμενον ἐκτετέλεκεν, ὡς οὐδὲν  
 ἀπόνασθαι τῆς τοιαύτης ταλαιπωρίας; οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸ τῆς τριετίας πέρας  
 ἄγγελος διαδέχεται ταινιῶν τε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγωνίας δηλῶν τε αὐτῷ καὶ  
 ἐκφαίνων ἅπερ ἐνδοιάζων ἀνέλιττε καθ' ἑαυτὸν· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ  
 καὶ τινα τῶν μελλόντων προὑπεμφήνας καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν κελ- 30  
 λίφ καθειργμένος βιώσεται διασημηνάμενος καὶ θαύματος χάριν καὶ προ- B254v  
 φητείας δύναμιν θεόθεν αὐτῷ διακομισάμενος.

8. Τὸν ἄγγελον αὐθις ἐντεῦθεν τὰ πράγματα διαδέχεται. Τῶν γὰρ μαθη-  
 τῶν αὐτοῦ δύο τινες εὐλαβεῖς Δημήτριον καὶ Θεόδωρον πρὸ τῆς ἀπὸ τοῦ  
 δένδρου καθόδου μεταστειλάμενος κοινοῦται τούτοις ἅπαντα, | τὸν τε σκο- A356v  
 πὸν ἐφ' ᾧ τὸν τοιοῦτον εἴλετο πόνον, τὴν τε φανεῖσαν αὐτῷ ἀγγελικὴν ὄπτα-

10 δ' om. B 11 φημί A 12 ὑπερσχεῖν: σχεῖν B 24 ἀπιστεῖσθαι B 28 δηλῶν  
 τε B καὶ δηλῶν A 29 τοῦτο om. B 31 θαυμάτων B

- σίαν καὶ ὅπως ὁ ἄγγελος ἐπέσκηπεν οἰκίσκῳ τὸ λοιπὸν ἑαυτὸν ἐγκαθεῖρ-  
 ζαι· κἀντεῦθεν εἰς τὸ θυμηδέστερον μετενεγκὼν τὴν προτέραν τῶν μαθητῶν  
 ἀθυμίαν ἀφ' ὧν ἐώρων εἰς τελειότεραν ἐκ τραχυτάτης κατάστασιν τὸν δι-  
 5 δάσκαλον μεταγόμενον, εἰς ἔργον ἐκβῆναι τὴν τοῦ οἰκίσκου κατασκευὴν  
 τοὺς μαθητὰς ὁ ὄσιος τὴν ταχίστην κατήπειγεν. Ὡς οὖν εὐτρέπιστο πάντα  
 καθάπερ ἐδέδοκτο, δηλαδὴ καθιστῶσι ταῦτα τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ, Δωρο-  
 θέος οὗτος ἦν, ὅσα δηλαδὴ καθεξῆς τῷ ὀσίῳ συμβέβηκεν. Ὁ δὲ καὶ γὰρ ἦν  
 ἐκκαλαὶ προκατελιγμένους ταῖς περὶ τοῦ ὀσίου φήμαις, ἧς ἐδεῖτο προφά-  
 σεως εὐκαίρου λαβόμενος, τοῦ ὑπ' αὐτῷ κλήρου ἐφεπομένου καὶ πλήθους  
 B255 οὐκ ὀλίγου τῆς πόλεως, ἀνέρχεται προθύμως ἐτι τῷ δένδρῳ τὸν ὄσιον κα-  
 τελιγνῶς ἐφίζονοντα καὶ οἷς ἔδει τὸ καθῆκον φιλικὸν κατατίθεσθαι, προ-  
 σηκόντως ἀλλήλοις ἐντετυχηκότες, ὁ μὲν τὴν ἀρχιερεῦσιν ὀφειλομένην  
 τιμὴν, ὁ δὲ τὴν κοινῇ πᾶσι χρωστούμενην ἀγάπην καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς  
 15 ἔπαινον ἀντιδεδωκότες ἀλλήλους ἠγαλλιάσαντο τῷ πνεύματι. Εἶτα ὁ ἀρχιε-  
 πίσκοπος καὶ οὗ χάριν μετεστάλη μαθῶν, ἅπαντα τὸν συνήθη τελέσας ἐπὶ  
 τοῖς τοιοῦτοις κανόνα, κατάγει τὸν ὄσιον ἐκ τοῦ δένδρου ὡς ἀπὸ τινος  
 μυστικῆς ἀκρωρίας καὶ φαιδρὸν καὶ γεγανωμένον καθειργνύει τῷ σύνεγ-  
 γως ἐτοιμασθέντι δωματίῳ, καθάπερ θάλαμον τοῦτο ὑπαισδύνα τερπνόντα-  
 A357 τον. Αἰσίως οὖν ἐκτετελεσμένων | τῶν ὅσα τῷ καιρῷ παρεισθίκει, ὁ μὲν  
 20 παραθέμενος ἑαυτὸν ταῖς τοῦ ὀσίου εὐχαῖς, ὁ δὲ δεόντως διὰ τῶν εὐχαριστη-  
 ρίων εὐχῶν τὸν ἐπίσκοπον προπεμψάμενος, τὸν σύλλογον εὐκαίρως διέλυ-  
 σαν. Ἐπεὶ δὲ καθ' ἑαυτὸν γέγονε καὶ ὡσπερ ἔμυσε τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ  
 τῶν ἔξωθεν, ἔξω σαρκὸς καὶ κόσμου γενόμενος καὶ μηδενὸς ὅτι μὴ πᾶσα  
 ἀνάγκη τῶν ἀνθρωπίνων ἀπτόμενος μόνῳ τῷ θεῷ προσομιλεῖν ἐβιάζετο, τὸ  
 25 σαρκικὸν τειχίον ταῖς ὄσαι ὄραι σκληραγωγίαις οἷα σκαλεύον τε καὶ διαρ-  
 B255ν ρηγνύς, ὅπως ἂν ἀμέσως | εἰ οἷόν τε τῷ ἄλλῳ συγγένηται.
9. Πλὴν αὐτῷ μὲν ἐνοικοῦντι τῷ δωματίῳ τὴν θεαρχικὴν τε τριάδα διὰ  
 πολλῆν ἀγιότητα ἐνοικον ἔχοντι, δαιμονίων τις κάτωθεν ἀναδραμῶν, ἀθρόον  
 ἐφίσταται, πόρρωθεν τὴν κλῆσιν τοῦ ὀσίου ἐπιβόωμενος καὶ τὴν πυροειδῶς  
 30 ἐκ τοῦ ἱεροφόρου στόλου ἐκδειματοῦσαν αὐτὸν χάριν, κατακαίειν αὐτὸν  
 διατεινόμενος· ὃν κατοικητήρισας ὁ ὄσιος ἐπευξάμενός τε αὐτῷ καὶ χειρο-  
 θετήσας, ἐλευθερώσας τε τῆς τυραννίδος τοῦ δαίμονος σωφρονοῦντα τὸ  
 λοιπὸν ἀπέδειξεν. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ τινος γυναιχοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς λειμῶν-  
 35 τος καὶ μετ' ὀδύνης σφοδρᾶς αὐτῷ προσδεδραμηκότες, οὗτ' ἀποπέμψασθαι  
 τοῦτο τῇ συμπαθείᾳ νικώμενος, οὗτ' ἀκίνδυνον οἰόμενος ἐν τοῖς ὑπὲρ δύνα-

6 ταῦτα om. B 7 δηλαδὴ om. B 9 ἀφ' αὐτὸν B καθεπομένου B 14 ἀντιδε-  
 δωκότες· λαβὼν τε καὶ ἀντιδεδωκώς B ἀλλήλους - ἀρχιεπίσκοπος om. B 18 τοῦτῳ B  
 20 εὐχῶν· ἐπῶν B 22 καθ' ἑαυτὸν· οἰκοι B

μιν ἑαυτὸν καθεῖναι, διχόθεν ἐφείλκετο τοῖς λογισμοῖς· μέσος γὰρ ἦν οἴκτου καὶ μετριότητος, τῆς μὲν εἰργούσης τῶν ὑπερτάτων, τοῦ δὲ πείθοντος τῆς συγγενείας ἀντιλαμβάνεσθαι· καὶ δὴ κεράσας ἀμφοῖν τὰ ἄκρα, μετὰ δέους καὶ οἰκτιρμῶν ὑπὲρ τῆς πασχούσης τὸ θεῖον | ἰλεωσάμενος τοῦ A357v τοιοῦδε πάθους τέλεον ἀπὸ ἀπληγμένην ἀπέλυσεν. Αὐτὸς δέ, τῶν | κατ' ἄρε- B256 τὴν πόνων εἰς ἄκρον ἐλληλακῶς, ἤδη τὸ ταύτης μέτρον οὐδαμῶς ἤφειε καὶ ἐνεδίδου, μᾶλλον μὲν οὖν ὡς ἀρχόμενος διετίθετο καθ' ἐκάστην τὸ τοῦ συνωνύμου Δαβίδ ἐν τισι τῶν ψαλμῶν ἐπίγραμμα δεδιῶς τε καὶ προορώμενος, ὃ φησιν οὕτως εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης, πρὸς ὃ τὸν σκοπὸν ἀπευθύνων παντὸς ὑπὲρ ἀρετῆς πόνου καὶ ταλαιπωρίας ἀνώτερος ἦν. Τοιοῦτος γὰρ ὁ τῶν ἐρώντων ὄρος· πάντα δεύτερα καὶ ἐλάττω τῆς τοῦ ἐρωμένου τιθέναι μεγαλειότητος· ἠδονὴν γὰρ τὴν ὀδύνην καὶ ζῆον τὸν θάνατον οἱ ἐρώντες ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων λογιζονται. Τοιοῦτος ὁ ὄσιος ἦν κατὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν δαιμόνων πυριπνώως φερόμενος.

10. Οὕτως οὖν καὶ ὡσαύτως πραττομένων τῶν παρ' αὐτοῦ, μικρὸν τι 15 διατέμνεται τὴν κατάστασιν ἐκ τοιαύδε τῆς ὑποθέσεως. Οἱ τοὺς Ἰλλυρίους ἐπικαίρως διέποντες ὑπαρχοὶ καὶ τὸ τηνικάδε κατὰ τὴν Θεσσαλονικὴν θέμα διευπετοῦντες, οὐδαμῶς ἐν αὐτῇ διατρίβειν συνεχωροῦντο· καὶ γὰρ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς τοῦτο, οὐδὲ ἐπετέτραπτο παρὰ τῶν κρατούντων, ἕτερον δέ τι 20 πολίχνιον ἀνά τὰς ἐκβλύσεις ἢ ἀναδόσεις Ἰστρου τοῦ καὶ Δανουβίου προσκειμενον | ἄκρως τε προβεβλημένον τῶν ἄλλων τῆς ἐπαρχίας μερῶν Σίρ- B256v μιον καλούμενον, ἅτε πολλὴν ἔχον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀσφάλειαν, ὥστ' εὐχερῶς ἀποτειχίζειν τὰς ἀντίπερα τῶν πολεμίων ἐφόδους ἢ μᾶλλον αὐτὸ τὸ συμπαρεκτεινόμενον τῷ ποταμῷ θάτερον μέρος ἀσφαλιζόμενον | τῷ κατὰ A358 κεφαλῇ ἐκτίσθαι τοῦ ποταμοῦ, φρουρεῖν ἠναγκάζοντο τῆς λοιπῆς ἀπάσης 25 ἐπαρχίας φρούριον ὡς ὑπάρχον ἐξαίρετον. Ἐν τούτῳ τῷ Σιρμίῳ πολλὴν ὑφιστάμενος βίαν ὁ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὴν ἐπαρχίαν ἐγκεχειρισμένος παρὰ τῶν τηνικάδε ἐπιδραμόντων βορείων ἔθνων καὶ οὐχ οἶός τε ὦν πρὸς τὰς ἐπιφοράς ἀντέχειν τῶν πολεμίων, ἀλλ' αὐτὸν ὡς εἰπεῖν ἐκάστοτε τὸν θάνατον προορώμενος, γράφει μὲν τὰς συμφοράς πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰουστι- 30 νιανόν, αἰνιζάμενός πως ἀμυδρῶς καὶ τὴν ἐκ Σιρμίου αὐτοῦ πρὸς Θεσσαλονικὴν μετάβασιν ἢ μετοίκησιν, οὐ μὴν ἀμέσως γε τοῦτο δέδρακεν, ἀλλὰ διὰ πρέσβεῶν τινῶν αὐτὰ τε τὰ πρὸς τὸν βασιλέα γράμματα ἐπικομιζομένων, ἕτερά τε πρὸς τὸν Θεσσαλονικῆς ἀρχιεπίσκοπον, πολλὴν ἀμφοτέρωθεν τὴν ἰκετηριαν τῷ εἰρημένῳ προἰδρῷ προσήνεγκεν, ὥστε πολυτρόπως ἢ δι' ἑαυτοῦ B257 ἢ διὰ τινος ἐτέρου σπεῦσαι πείσαι τὸν βασιλέα, τὸν ὑπαρχον ἐκ Σιρμίου πρὸς τὴν τῶν Θεσσαλονικέων μεταγαγεῖν.



11. Ὁ γοῦν ἐπίσκοπος, Ἄριστείδης ἦν οὗτος, καὶ ἄλλως ἀσύμφορον εἰδὼς τῆς ἰδίας πόλεως ἑαυτὸν ἀποστερηῆσαι καὶ μάλιστα τῶν πολεμίων ἐπὶ πάσης διασκιδναμένων τῆς ἐπαρχίας, βουλῆς γίνεται τῷ ὅσιῳ χρήσασθαι πρὸς τὴν τοῦ τοιοῦτου περαίωσιν ἐξαιτήματος· ὅθεν συμπαραλαβὸν μεθ' 5 ἑαυτοῦ τοὺς τε πρέσβεις καὶ τὰ τοῦ ὑπάρχου γράμματα παραγίνεται παμπληθεὶ πρὸς τὸ τοῦ ὀσίου δωμάτιον, προσειπὼν τε αὐτὸν ὡς ἔθος καὶ ὑπα-  
A358v γαγνοὺς αὐτῷ τὴν τοῦ ὑπάρχου | ἐπιστολὴν καὶ ἐπὶ πολὺ λιταζόμενος αὐ-  
τὸν, ἅμα τοῖς πρέσβεσι καὶ τοῖς συναναβάσι, μόλις μὲν, ἀλλ' οὖν ἔπεισαν ἤξαντα τῇ αὐτῶν βουλήσει, ἀναδραμεῖν πρὸς τὴν βασιλεύουσιν ἐμνήσθη  
10 γὰρ ὡς ἦν ἄρα καὶ τοῦτο προδεδηλωμένον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου. Συνθέ-  
μενον τοίνυν καὶ καταθέμενον οἷς ἐξητήσαντο, τοῦ πολυόλβου ἐκείνου ἐξάγουσι δωματίου, τὴν μὲν κόμην ὀλόλευκον ἄχρις ὀσφύος ἐπώμιον ἔχον-  
τα, τὸν δὲ πώγωνα ποδήρει προσεοικότα καὶ ἐκ μόνης τῆς ἐπιφανείας τοῦ  
B257v σώματος ἱκανὸν ὄντα | καταιδέσαι καὶ βασιλέα. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν  
15 ὕστερον.

12. Εὐθέως οὖν ἀναλαβόμενος τὰ τε τοῦ ὑπάρχου, τὰ τε τοῦ ἐπισκόπου γράμματα καὶ συνταξάμενος ὡς δέον αὐτοῖς ἅμα τοῖς δυσὶ μαθηταῖς αὐτοῦ πλοίῳ προσεπιβάς ἐτοιμῶς ἐκπλέοντι πρὸς τὴν βασιλεύουσιν ὄχτου τοιάδε τῷ καιρῷ τῆς ἐκπλοίας πρὸς τοὺς προπεμπτήρας ἀποφθεγξάμενος. Ὡς ὑμεῖς 20 μὲν, ὧ τέκνα, τῶν δι' ἐμοῦ πρεσβευθησομένων τὴν ἐκβασιν ἀπολήψεσθε, τὸν Δαβὶδ δὲ μεθ' ὑμῶν ἔτι συλλαλοῦντα οὐδαμῶς κατόψεσθε. Τὸ γὰρ ἐμὸν θεασάμενος ὑποστρέφων δωμάτιον πόρρωθεν νεκρὸς ὑμῖν ὀφθήσομαι τῷ κοινῷ νόμῳ λειτουργήσας τῆς φύσεως.

13. Ἐν ὀλίγῳ τοιγαροῦν τὸ Βυζάντιον φθάνει. Καὶ πρὶν ἢ προτεῖναι τοῦ πλοίου, ταῖς πάντων ἀκοαῖς ἢ περὶ αὐτοῦ φήμη διέτρεχεν ἕως τῶν βασιλείων αὐτῶν. Ζητεῖται οὖν παρὰ τῆς βασιλίδος αὐτῆς. Ἄναγεται πρὸς αὐτὴν μετὰ 25 πάσης αἰδοῦς τε καὶ εὐλαβείας· ἀπονέμει ταύτη τὴν βασιλείον ὡς θέμις τιμὴν/  
A359 αὐθις ἐκείνη τὸν τῆς βασιλείας τύπον ἀποσκευασαμένη, τῶν ἰχνῶν τοῦ ὀσίου προκυλινδοῦται· ὁ δὲ ταῖς εὐχαῖς ὁμοῦ ταύτην καὶ εὐφημίας ἀντή-  
B258 μειβε. | Καὶ ἐπεὶ ἔτυχε τότε τὸν βασιλέα οὐ μακρὰν ποῦ τῆς πόλεως διατρί-  
βειν, τῶν πολλῶν φροντίδων βραχὺ τι ἑαυτὸν ἀνιέντα, ἀναπαύεται παρ' αὐτῆς ἐν τοῖς βασιλείοις ἄχρι τῆς αὐτοῦ εἰσελεύσεως. Ἐπανάκοντος δὲ ὅμως τοῦ βασιλέως, ἄρα πῶς ἦν εἰκὸς ἐμφανισθῆναι αὐτῷ τὸν ὄσιον καὶ  
35 τινων ἢ ποίων τῶν δῶρων ὡς προσῆκον βασιλεὶ τὴν προσένεξιν αὐτῷ ποιή-  
σασθαι; ἄρα χρυσὸν προσάξοντα; καὶ μὴν πλὴν ὧν ἡμίεστο, οὐδὲν ἐκέκτητο.

2 σαυτὸν B 7 ἐπάρχου B 22 θεασάμενος : ὀψόμενος B 23 λειτουργήσων B  
30 τετύχηκε B διατρίβειν om. B 31 ἀνιέναι διαναπαύεται B 33 ἐπανήξοντος B  
34 ἕως βασιλεὶ δέον B 35 ποιησόμενον B ἄρα: ἀλλά B ἠφιέτο B

ἀλλὰ σμύρναν; ἀλλ' ἀπόβλητος ἂν ἐγεγόνει, νεκρώσεως σύμβολα προσφέ-  
ρων τῷ βασιλεῖ· ἀλλὰ λιβανωτὸν εἶποι τις ἂν εὖ φρονῶν; ὡς εὖ γε ταῦτα τῷ  
ὄσιῳ διανοούμενος· εἰδὼς γὰρ κατὰ τινα θεηγόρον ὅτι τὰ μὲν ἄνω, μόνου  
θεοῦ, τὰ δὲ κάτω καὶ βασιλείων, εἰ καὶ τολμηρὸς πως ὁ λόγος, οἶα θεῷ τῷ  
ἐπὶ γῆς ὁ ὄσιος θυμιάσαι διενόηθη. Καὶ δὴ ἐν τῷ ἐπανελθεῖν τοῖς βασιλείοις 5  
τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὴν αὐριον τὴν ὀρισμένην προέλευσιν ποιησάμενον ἐπὶ  
τῆς παρουσίας συγκλήτου, καὶ γὰρ ἦν παρά τῆς βασιλίδος τὰ περὶ τοῦ ὄσιου  
μαθῶν, ἐπιτρέψαι τοῖς παρεστῶσιν εἰσελθεῖν τὸν ὄσιον ἐπὶ πάντων ὡς ἂν  
κοινῇ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ τεύξοιντο καὶ τὰς | παρ' αὐτοῦ ἀγγελίας ἐκδέξοιντο. B258v  
Σχεδιάσας οὖν ἄνθρακας ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ δεξιᾶς καὶ ἐπιθείς θυμιάμα προσηει 10  
πρότερον τὸν βασιλέα θυμῶν, εἶθ' οὕτως ἐφεξῆς τοὺς ἐν τέλει.

14. Οἱ δὲ τῷ θαύματι μᾶλλον προσενείραντες ἑαυτοὺς ἢ τῷ θυμιάματι, A359v  
οὐκ εἶχον πότερον τῶν φαινομένων ἢ γινομένων κατανοῆσαι· ξένον μὲν  
γὰρ εἶδος καὶ παρηλλαγμένον ἑώρων, ἀβραμαϊάιν ἐκφαῖνον τὴν ἐπιφάνειαν.  
Πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν Ἄσυρίᾳ νεανιῶν τὸ θαῦμα νεοπολούμενον ἐν γηραιᾷ 15  
κατενόουν παλάμη στοιχεῖον τὸ πάντων ἐξαναλωτικόν, τὸ μὲν ἐπιτεθὲν ὑπο-  
φλέγον θυμιάμα, τῆς δὲ ὀσίας χειρὸς ἐκείνης οὐδὲ πρὸς τὸ τυχὸν ἐφαπτό-  
μενον. Φύσις ἦν ἀμίαντος ὄντως ἢ τοῦ ὄσιου πανάγιος σάρξ, ἢ πλεον ὑπερ-  
στίλβει προσομιλοῦσα πυρὶ μηδεμίαν οἶαν οὖν μείωσιν ὑπὸ τοῦ πυρὸς δεχο-  
μένη. Πόσῃν αὐτὸν ἢ πῶς φήθησαν ἂν οἱ τηνικαῦτα θεώμενοι τὴν ἐντὸς χά- 20  
ριν ὑπερβλυστάειν, ὀπηνίκα τὸ τῆς ψυχῆς μαργαρωδὲς τοσαύτης τῷ ὀραίῳ  
τοῦ σώματος τῆς αὐγῆς μετεδίδου; πῶς δὲ καὶ οὐκ ἦσθησαν ἂν; οὐδὲ γὰρ  
εἰ μὴ λιθίνην εἶχον διάθεσιν, τοσοῦτου ποτ' ἂν ἠλόγησαν θαύματος, ὅπο-  
ταν τὸ ἀνθηρὸν καὶ εὐδὲς τοῦ | πνεύματος οἶαπερ ῥόδον τὴν αἰχμηρὰν B259  
καὶ γεῶδη τοῦ ἐλύτρου κάλυκα τοσοῦτον τῷ θαύματι κατεκάλλυνε. Τοῦτο 25  
μόνον καὶ ἄτερ τῶν ἄλλων τὸν βασιλέα κατήδεσε καὶ πᾶσαν αἴτησιν τοῦ  
ὄσιου ἐκπληρῶσαι τὸ τάχος ἐποίησεν. Ἐντεῦθεν τὰ τῆς τοῦ ὑπάρχου δεή-  
σεως πέρας ἔσχε χρηστόν. Ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ Σιρμίου πρὸς τὴν Θεσσαλονι-  
κέων ἢ μετάστασις τῆς ἡγεμονίας ἐγένετο. Τὰ δὲ ἐξῆς, ὅσην ἔδει φιλοφρο-  
σύνην ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ὄσιον ἐνδειξάμενος, ἀποστολικῶς τε καὶ προ- 30  
φητικῶς | αὐτὸν θαυμασάμενος καὶ ἑαυτὸν ταῖς εὐχαῖς αὐτοῦ παραθέμενος A560  
ἐκπέμπει μετὰ τῆς αὐτῷ προσηκούσης τιμῆς ἅπασαν αὐτῷ λύσιν τῶν αἰ-  
τημάτων ἐπιβραβευσάμενος.

15. Ἀπάρας τοίνυν ἐκείθεν ὁ ὄσιος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ δύο μαθη-  
τῶν εὐθὺς καταπλεῖ πρὸς τοὺς ἀποστειλαντας καὶ ἐν τοσοῦτῳ διηνηκῶς παρ' 35  
ὀλίγον τὸν πλοῦν, ἅμα τῷ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἀναφανῆναι δομάτιον,  
αὐτίκα τὴν προφητείαν ἀνεπλήρου καὶ μικρά τινα τοῖς οἰκείοις ἐπισκηψά-

μενος μαθηταῖς, τὸν δίκαιους πρέποντα ὑπνον ὑπνώσέ τε καὶ ἀνεπαύσατο·  
 A259v Ὅτε δὴ καὶ τῆς θαλάσσης κυμαινομένης αἰφνίδιον τῇ κοιμήσει αὐτοῦ | κα-  
 τεστορέσθη τὰ κύματα, φωναί τε ψαλλόντων ἀοράτως ἠκούοντο καὶ πλῆθος  
 εὐωδίας τὸν ἄερα περιεκέχυτο καὶ πᾶσι τοῖς παρούσιν εἰκάζετο τῶν οὐρανίων  
 5 ἀφικέσθαι τινὰς συμπαραληφόμενους τοῦ σαρκικοῦ νέφους ἐκδημοῦντα  
 τὸν ὄσιον. Προσορμισθέντος οὖν τοῦ πλοίου μετ' οὐ πολὺ καὶ μαθόντων  
 πάντων τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ὄσιου, ὅπως τε τὰς αἰτήσεις αὐτῶν εἰς ἔργον ἐξή-  
 νεγκεν, ἀγασάμενοι αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἔνεκεν, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῆς προ-  
 φητείας, ἅμα τῷ ἐπισκόπῳ τὸ τίμιον αὐτοῦ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις προπεμψά-  
 10 μενοι λείψανον, ἕως τῆς ἐν ἧ διεβίω μονῆς κατατίθενται αὐτό, θησαυρὸν  
 οἷα παντοδαπῶν χαρισμάτων ἐτησίως τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ τοῖς ἐξῆς τε-  
 λείσθαι παραδεδωκότες κατὰ τὴν εἰκάδα ἕκτην τοῦ Ἰουνίου μηνός.

A360v 16. Ταῦτα δὲ ἡμεῖς διεξήλθομεν οὐ πᾶν τι | χαριούμενοι τῷ ὄσιῳ, πατρι-  
 κὴν δὲ μᾶλλον καὶ δεσποτικὴν ἐπιταγὴν ἐκπληροῦντες καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν  
 15 τὴν οἰκοδομὴν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ προμηθοῦμενοι. Ἐπεὶ τὸ γε πρὸς ἐκεῖ-  
 νον καὶ κατ' ἐκεῖνον καλὸν ἅπαν ἐστὶν ἀπρητισμένον αὐτῷ, παρά τε τῆς  
 B260 οἰκείας προαιρέσεως καὶ τῆς θείας | ἀναποδόσεως. Οὐ γὰρ τοῖς ἐξῶθεν  
 ἐγκωμίων νόμοις ὑπέικοντες περιφάνειαν αὐτῷ γένους ἢ πατρίδος ἢ ἀγόνων  
 χοῶν εὐσέβειαν ἢ τάφων μεγαλοπρέπειαν ἀσυνέτως ἐπευφημήσαμεν, ἃ τοῖς  
 20 νεκροῖς οἱ νεκροὶ χαρίζονται, μηδὲν πλέον τῶν φαινομένων φαντασθῆναι  
 δυνάμενοι, μόνον δὲ τὸ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως ἀδούλωτον αὐτοῦ καὶ ἔλευ-  
 θῆριον παρεδείξαμεν καὶ ὡς ἐκεῖνος ἀκριβῆς μιμητῆς τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων  
 τῆς θαυμασίας ἀρετῆς ζωγράφων καὶ ζωγράφος ἄριστος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν  
 ἀρχέτυπον ἀγαθὸν ἐχρημάτισεν, ἡμεῖς δὲ πολλῶν δέομεν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον  
 25 ἀφορᾶν μόνον. Πολὺ γὰρ καὶ τοῦτο φάναι, μὴ ὅτι γε πάσῃ δυνάμει σπεύδειν  
 ἐκμμεῖσθαι τὴν ἐκεῖνον ἀκριβειαν.

17. Ἄλλ' ὦ πάτερ καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς ἐπόπτα, κρεῖσσον ἢ καθ'  
 ἡμᾶς ἐνδαιατώμενος τῷ πνεύματι νῦν καὶ μέρος γενόμενος τοῦ κατὰ Χριστὸν  
 τῶν σωζομένων σώματος καὶ πληρώματος καὶ διὰ τῶν ἀνωτάτω καὶ καθεξῆς,  
 30 τῇ θεῖᾳ κεφαλῇ, ἦτοι τῷ θεανδρικῷ σώματι συναρμοζογούμενος, δέχοιο  
 τουτονὶ τὸν βραχύτατον ἐπαινον, μὴ τοσοῦτον τῆς ἀξίας ἡμᾶς, πολλοῦ γὰρ  
 B260v ἐνδεῖ, καὶ ἀποδεχόμενος καὶ | ἀνταμειβόμενος, ὅσον τῆς προθυμίας οὐδὲν  
 προσδεῖ, οὐ γὰρ ὁ τὸ πᾶν ἐλλείπων ὡς μὴ δυνηθεὶς τὰ μεῖζω, ἀλλ' ὁ τὸ κατὰ  
 δύναμιν εἰσενεγκῶν τῷ θεῷ καὶ τοῖς ἀνθρώποις εὐγνωμονεστεροῖς ἀποδε-  
 35 κτέος, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ  
 τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν  
 καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

1 καὶ τὸν δίκαιους B ὑπνώσας τε καὶ ἀναπαυσάμενος B 5 τινὰς ὡς B 10 αὐτῷ B  
 11 ἐτησίως αὐτοῦ τὸ μνημόσυνον τελείσθαι τοῖς ἐξῆς B 18 ἀγόνων B 19 ἐπεφημή-  
 σαμεν B 37 ἀτελευτήτους om. A



ἄφοι δ' ἀθάνατοι καλλίονταί. πάντως ὁμῶς οἰκίσεις αὐτοῖς συμ-  
 πλεκόμενος, ἀλλ' εἴτε ἀγαθῶς ἢ ὀκνηρῶς, οὐκ ἀμύπη-  
 ῶς ἄλλως ἢ ραδίως διμηθήνη περιβρέθει αὐτῶν, διὰ τῆς  
 κατασκευάσεως ἀμνηστῶς ἐπιχειρῶν. ἐνθύτοι τῆ  
 μητῶν σωματικῶν ἀρπαγῶν. ἄλλως ἄλλοι ἄλλοι οὐδ'  
 θαυμάσιον ἔστιν, ἵνα κοινῆ λαοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς ἀκατερέ-  
 ῶς φέλλαν. ὅτι γὰρ μητῶν δέει τὸ ἀρπαγῶν. οὐ μόνον  
 ἵνα τοῦ ἀκατερέω ἀντιπροσέχῃ ἐδεδείχθη, ἀλλὰ δὲ αὐτὸ δὲ  
 μητῶν ἀκατερέω. ἵνα γὰρ ἵππου, τροφῆ. ἵνα γὰρ  
 δὲ ἄλλως τὸ ἀρπαγῶν, ἀμνηστῶς ἐπιχειρῶν ἀμνη-  
 στῶν ἀρπαγῶν, ἀμνηστῶς τὸ μητῶν ἀμνηστῶν. διὸ  
 ἐπιπέσει κατὰ τὸ ἀμνηστῶν, ἄλλως δὲ ἀμνηστῶν. ἵνα γὰρ  
 ἀμνηστῶν ἐπιπέσει. ἵνα γὰρ μητῶν, ἵνα γὰρ ἀρπαγῶν. ἵνα  
 ἀρπαγῶν μητῶν. ἵνα γὰρ κατὰ τὸ ἀμνηστῶν ἵνα ἕλκον  
 αὐτῶν. κατὰ δὲ τὴν ἀμνηστῶν, ἵνα γὰρ. διὰ τὸ μητῶν  
 ἀρπαγῶν. ἵνα γὰρ ἀρπαγῶν, τὸ μητῶν. ἀλλ' ἵνα μὴ  
 περὶ τὸ ἀμνηστῶν τοῖς ἀμνηστῶν δόξωμεν, ἵνα γὰρ ἀμνη-  
 στῶν ἵνα γὰρ πρὸς τὴν ἀμνηστῶν. ἵνα γὰρ τὸ ἀμνη-  
 στῶν τὸ ἀμνηστῶν ἀμνηστῶν ἵνα γὰρ ἀμνηστῶν ἵνα γὰρ  
 κατὰ αὐτῶν τὸ ἀμνηστῶν κατὰ αὐτῶν τῶν ἀμνηστῶν.  
 ἀμνηστῶν σωματικῶν ἀμνηστῶν. ὅλον αὐτῶν ἀμνηστῶν τὸ  
 ἀμνηστῶν ἵνα γὰρ ἀμνηστῶν κατὰ αὐτῶν ἀμνηστῶν  
 τὸ ὅλον τῆς ἀμνηστῶν σωματικῶν τὸ ἀμνηστῶν κατὰ αὐτῶν.  
 τὰ ἀμνηστῶν. ἵνα γὰρ ἀμνηστῶν τὸ ἀμνηστῶν ἀμνηστῶν  
 ἀμνηστῶν κατὰ αὐτῶν ἀμνηστῶν ἀμνηστῶν ἀμνηστῶν

## ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Βασικῶς ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐνταῦθα ἐκδιδομένου ἐγκωμίου ἀκολουθεῖ τὸν εἰς διάφορα ἄλλα χειρόγραφα διασωθέντα καὶ γνωστὸν ἡμῖν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Rose βίον, προφανῶς ὅμως ἔχει ὑπ' ὄψιν του καὶ ἄλλην μὴ διασωθεῖσαν ἢ μὴ ἀνευρεθεῖσαν εἰσέτι πηγὴν, ὡς ἐμφαίνεται πρῶτον ἐκ τῆς λεπτομερείας περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀμυγδαλῆς ἐπὶ τῆς ὁποίας παρέμεινεν ἐπὶ τριετίαν ὁ ὄσιος. Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Rose ἐκδοθέντα βίον (σελ. 5) ἀναφέρεται ὅτι ὁ Δαβὶδ: «ἐκαθέσθη ἐπὶ τῷ δένδρῳ, ὃ ἦν ἐγγύθεν κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενον», ἐνῶ εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδομένον ἐγκώμιον (§ 6) δηλοῦται ἀκριβέστερον: «ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οὖν εὐαγεστάτῃ μονῇ τῶν ρηθέντων ἀθλοφόρων Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου δύο κατὰ διέχειαν ἐκατέρωθεν ἀμφοτέροις εὐκτήρια ᾠκδομήτο· μεταξὺ δὴτα τούτων δένδρον ἴστατο». Ἐξ ἄλλου εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδομένον κείμενον (§ 5) ἀναφέρεται ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐγένετο ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου: «τοῦ κατ' αὐτὸν οὖν κοινοβίου τοῦ καθηγουμένου τοῦ βίου μεταλλάξαντος καὶ πρὸς τὴν ἀγείρω μεταθεμένου ζωῆν, βιάζεται τὴν τῶν ἀδελφῶν ἐπιστάσιαν ὁ ὄσιος, καίτοι γε μὴ βουλόμενος, ἀναδέξασθαι». Εἰς τὸν μέχρι τοῦδε γνωστὸν βίον (σελ. 6) ἀναφέρονται καὶ «μαθηταὶ» καὶ «ποιμνιον» τοῦ Δαβίδ, ἀλλὰ δὲν γίνεται λόγος περὶ ἐκλογῆς του ὡς ἡγουμένου. Ἐτέρα διαφορὰ εἶναι ὅτι εἰς μὲν τὸν ἡδῆ γνωστὸν βίον (σελ. 7) ἀναφέρεται ἀορίστως ὅτι κατὰ τὴν μετὰ παρέλευσιν τῆς τριετίας ἐμφάνισιν τοῦ ἀγγέλου ὁ Δαβίδ: «προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητάς αὐτοῦ διηγῆσατο αὐτοῖς τὰ τῆς ὀπτασίας», ἐνῶ εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδομένον ἐγκώμιον (§ 8) οἱ μαθηταὶ ἀναφέρονται ὀνομαστί: «τῶν γὰρ μαθητῶν αὐτοῦ δύο τινὰς εὐλαβεῖς Δημήτριον καὶ Θεόδωρον πρὸ τῆς ἀπὸ τοῦ δένδρου καθόδου μεταστειλάμενος κοινοῦται τούτοις ἅπαντα». Διαφορὰ ἐπίσης ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν μνεῖαν τῶν προσπαθειῶν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἰλλυρικοῦ νῦα παρουσιάσῃ τὸ πρόβλημά του. Εἰς μὲν τὸ ἐγκώμιον (§ 10) ἀναφέρεται ὅτι οὗτος ἀπετάθη καὶ πρὸς τὸν Ἰουστινιανόν: «γράφει μὲν τὰς συμφορὰς πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰουστινιανόν», ἐνῶ εἰς τὸν βίον (σελ. 9) λέγεται ὅτι στέλλει τριβούνους... «πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον, ὅπως ἀναγάγῃ τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ τὰ περὶ τῶν ἀθῶων βαρβάρων». Αἱ διαφοραὶ αὐταὶ ἐπὶ κοινῶν θεμάτων καὶ ὄχι αἱ παραλείψεις εἰς τὸ ἐγκώμιον ὀρισμένων στοιχείων περιεχομένων εἰς τὸν βίον, καθιστοῦν, νομίζω, προφανῆ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐγκωμιστοῦ χρῆσιν καὶ ἄλλης, πλὴν τοῦ βίου, πηγῆς, μὴ ὑπαρχούσης πλέον ἢ τοῦλάχιστον μὴ ἀνευρεθείσης εἰσέτι. Ἀπὸ τῆν ἄποψιν αὐτὴν τὸ νῦν ἐκδιδομένον ἐγκώμιον ἀποτελεῖ χρήσιμον προσθήκη εἰς τὴν παράδοσιν περὶ τοῦ ὁσίου Δαβίδ.

## RÉSUMÉ

Basile Laourdas, Une louange inédite de Saint David.

C'est pour la première fois qu'il est publié une louange de Saint David de Thessalonique d'après deux manuscrits du monastère Dionysiou du Mont-Athos.

L'auteur inconnu de la louange avait probablement en vue une biographie du Saint différente de celle que nous connaissions jusqu'à maintenant et publiée par V. Rose.